

جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
حوزه علمیه فاطمیه سلام الله علیهما فسا
تحقیق درسی

موضوع:

ماهیت مرگ در قرآن

استاد راهنما:

سرکار خانم صدیقه اسفندیاری

پژوهشگر

عذری آل سعدی

زمستان 1392

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پژوهش :

موضوع این تحقیق مرگ از نظر آیات و روایات می باشد. مرگ به معنای از دست رفتن قدرت و توان چیزی است اما در معنای مشهور علاقه روح از بدن می باشد که با توجه به این تعریف امری وجودی و عمومی است که لازمه تکامل انسان می باشد. ضرورت بررسی این موضوع از بعد فردی، رسیدن به شناخت صحیح نسبت به مرگ و از بعد اجتماعی، از بین بردن زمینه های دنیا پرستی و تقویت یاد مرگ در افراد برای رسیدن به جامعه ای سالم می باشد. از آن جایی که مرگ از جمله مسائلی است که نمی توان به واسطه تجربه یا تحقیق از آن پیدا کرد و آگاهی ما از این پدیده فقط به وسیله وحی می باشد، اهمیت بررسی این موضوع با نظر به آیات قرآن کریم و روایات دانسته می شود. برای این منظور ابتدا به شناخت کلیات و سپس مفهوم مرگ و بررسی ویژگی های آن پرداخته ایم و دانستیم که این لحظه از جمله لحظات حساس زندگی انسان می باشد که البته همه مردم در این لحظه یکسان نمی باشند. کسانی که در دنیا به مسائل مادی بی اعتنا بودند و رابطه عاشقانه با حضرت دوست داشتند این لحظه برایشان چندان سخت نیست اما کسانی که عاشق دنیا و شهوات آن بوده اند لحظه بسیار سختی در انتظارشان خواهد بود و ترس اینها از مرگ به خاطر همین وابستگی به دنیا می باشد. نتیجه ای که از این تحقیق به دست می آید این است که اگر چه خاطره مرگ بسیار وحشت انگیز است اما آشنایی با آن و یاد آن نه تنها اثر منفی بر جسم و جان ندارد بلکه وحشت را از بین می برد و نشاط و طراوت ایجاد می کند.

واژگان کلیدی: موت، قبض، مرگ، روح، اجل، احتضار

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	مقدمه
فصل اول: کلیات	
3	1-1- تعریف و تبیین موضوع
3	2-1- اهمیت و ضرورت تحقیق
4	3-1- اهداف و فواید تحقیق
4	4-1- پیشینه تحقیق
4	5-1- سوالات
5	6-1- فرضیه تحقیق
5	7-1- روش تحقیق
5	8-1- ساختار تحقیق
6	9-1- واژگان کلیدی
6	10-1- محدودیت ها، مشکلات و موانع تحقیق
فصل دوم: مفهوم شناسی	
8	1-2- مرگ چیست ؟
9	2-2- ماهیت و حقیقت مرگ چیست؟
10	3-2- مرگ امری است وجودی
11	4-2- حقیقت مرگ در بینش اسلامی
13	5-2- ماهیت مرگ از منظر علمی
13	6-2- تعریف مرگ در کلام معصومین

فصل سوم: علت ترس از مرگ

- 17 1-3- چرا از مرگ می ترسیم
- 17 1-1-3- جهل و نا آگاهی
- 17 2-1-3- علاقه و دل‌بستگی شدید به دنیا
- 18 3-1-3- ظلم و گناه
- 19 4-1-3- نیستی پنداشتن مرگ
- 19 5-1-3- آرزوی جاویدان
- 20 6-1-3- غلبه بر ترس از مرگ
- 20 7-1-3- سیاه بودن نامه اعمال
- 21 2-3- چه کنیم از مرگ نهراسیم

مباحث پایانی

- 24 نتیجه گیری
- 24 پیشنهاد عملی
- 24 پیشنهاد نظری
- 24 منابع و مآخذ

نتیجه گیری

موضوعی که مورد تحقیق قرار گرفت یکی از موضوعات بسیار جذاب و جالب است که انسان را از سرنوشت خود در این دنیا و جهان آخرت باخبر می سازد. بر اساس آنچه که در این تحقیق مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت این نتیجه حاصل شد.

مرگ از نظر آیات و روایات همچنین از منظر فلسفه و عرفان اسلامی یک انتقال است انتقال از نشئه دنیا به نشئه آخرت. در واقع از فنا به بقا به تعبیری دیگر از عالم ظاهر به عالم باطن و از نشئه ملکوت به ملکوت. مانند انتقال کودک از رحم مادر به این دنیا. اگر انتقال جنین به این عالم را از نوع انتقال و تغییر جایگاه وضعی بدانیم نیز همین تغییری از جایی به جایگاه دیگری و این در صورتی است که تصویری صحیح از مرگ داشته باشیم و این انتقال را به نابودی تعبیر نکنیم اگرچه در مرگ نابودی نسبی مشاهده می شود ولی نابودی کامل نیست. اگر تصور کنیم دو جنین دو قلو در رحم مادر باشند و ابتدا یکی به دنیا بیاید ممکن است از نیستی که مدتی در کنار او بوده است اظهار ناراحتی کند در صورتی که نمی داند جایگاهی که او به آن وارد شده بسیار بزرگتر و وسیع تر از جایگاه فعلی اوست برای کسانی هم که می میرند شرایط چنین است. آنها در میان ما نیستند ولی در جهان دیگر طلوع کرده اند و در واقع از خانه ای به خانه دیگر وارد شده اند.

انسان به دلیل داشتن ذاتی نامحدود اگر مرگ برایش وجود نمی داشت همواره ظرفیتهای روحی او ثابت می ماند و به اوج نمی رسید. انسان برای رسیدن به تعالی باید از جایگاهی به جایگاه دیگر منتقل شود تا به لقاء الله برسد که در واقع جایگاه اصلی انسان است. خداوند متعال همواره مشتاق دیدن بندگان

مومن خویش است بندگانی که تلاششان در زندگی رسیدن به رضای خداوند است و لقای به پروردگار همیشه برای چنین بندگانی شیرین است.

مرگ لقاءالله است و اولیای خدا با مرگ چنین کنار آمده اند همان گونه که ائمه اطهار نیز همواره مرگ را شیرین می دانستند و خواهان دیدار پروردگار خود بودند و دنیا را زندانی می پنداشتند که مانع از وصال پروردگار می شود.

حضرت علی (علیه السلام) در روایت مشهوری می فرماید:

به خدا قسم که الفتش و اشتیاقش به مرگ بیشتر از شوق کودک است

نسبت به سینه مادر.

پیشنهادهای نظری

به کسانی که قصد تحقیق در این زمینه را دارند پیشنهاد می گردد که به موضوعات زیر توجه

کنند: 1- ناگهانی بودن مرگ، حیات پس از مرگ، حیات معقول، منازل الاخره، انسان و عالم برزخ

پیشنهادهای عملی

جدای از مطالب ذکر شده در بخش نظری می توان راهکارهای عملی نیز ارائه نمود که البته این

اقدامات نیازمند همکاری ارگان های مختلف از جمله سازمان ها، ادارات، رسانه که پر مخاطب ترین بخش

است می تواند به پخش فیلم هایی پیرامون مسئله مرگ و این که پس از مرگ دنیایی وجود دارد بپردازد و

همچنین روزنامه ها، مجلات، سایت های مختلف با بیان آیات و روایات وارد شده در مورد مرگ افراد را

نسبت به این مساله آگاه کنند. همچنین با برگزاری همایش، سمینارها جهت نهادینه کردن آن می تواند تاثیر

گذار باشد.

منابع و مآخذ:

قرآن کریم

نهج البلاغه

1. اخوی، رضا، و ناگهان مرگ، انتشارات ارمغان یوسف، 1386.
2. اسدی، علی محمد، حیات پس از مرگ، قم موسسه کتاب، چاپ سوم 1361.
3. جوادی آملی، عبدالله، تفسیر موضوعی قرآن کریم (معاد در قرآن) چاپ اول، اسراء قم 1380
4. حق جو، محمد حسین، سیمای معاد، مرکز فرهنگی انصار المهدی، 1374.
5. رجالی تهرانی، علیرضا، قبض روح، انتشارات نبوغ، نوبت چاپ سوم، 1380.
6. شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا (ع)، چاپ اول، نشر اعلی، بیروت، 1404.
7. شیخ صدوق، معانی الاخبار، تحقیق علی اکبر غفاری، موسسه اعلمی بیروت.
8. شیخ طبرسی، مکارم الاخلاق، چاپ ششم، نشر شریف رضی، 1392.
9. طاهری، ابراهیم، حیات معقول، چاپ اول، انتشارات پیام محراب 1380.
10. طباطبایی، سید محمد حسین، حیات پس از مرگ، تیر 1367.
11. قرائتی، محسن، معاد، موسسه در راه حق، 1373 ش .
12. قمی، عباس، منازل الاخره و مطالب الفاخره، تهران مفید 1389.
13. کاشفی، محمد رضا، فرجام شناسی، چاپ پنجم، نشر معارف 1386.

14. مجلسی، محمد تقی، بحار الانوار، چاپ دوم، موسسه و فا بیروت، 1403
15. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، چاپ اول، دارالحدیث قم .
16. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، نشر صدرا.
17. مظاهری، محمد، انسان و عالم برزخ، چاپ سوم، موسسه انتشارات نبوی، چاپ نهضت 1376.
18. معتمدی، غلامحسین، انسان و مرگ، چاپ اول، نشر مرکز تهران 1373.